

Pont del Diable

Martorell

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: La Vila. Sobre el riu Llobregat

Coordenades:

Latitud: 41.47498
Longitud: 1.9378
UTM Est (X): 411311
UTM Nord (Y): 4592031

Classificació

Número de fitxa 08114 - 187
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Antic Romà Medieval Romànic Gòtic
Segle -I / XIII
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Monument
Observacions protecció: BCIN. 157-MH / R-I-51-0425 / Decret / 03/06/1931
Data aprovació: dc., 03/06/1931 - 12:00
Número inventari IPA 168
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Estructural
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Martorell. Plaça de la Vila, 46. 08760 Martorell

Fitxes associades:

[La velleta, el gat i el Pont del Diable](#)

[El pont del Diable i la Fira](#)

El senyor del Castell de Sant Jaume i el Pont del Diable

Mandoni i el pont del Diable

El Pont del Diable de Martorell i el menhir de Palausolità

El Pont del Diable i el vell usurer

Placa del Pont del Diable

Autoria de la fitxa Dídac Pàmies Gual. SPAL

Data de registre de la dv., 20/03/2015 - 01:00

fitxa:

Descripció

El pont amida uns 130 m de llargària, si bé la longitud del pont romà podria haver estat major i trobar-se soterrat per la banda de Martorell sota els actuals carrer de Sant Bartomeu i Passeig del Quarter. Va ser bastit amb opus caementicium i revestit amb opus quadratum de grans carreus de gres vermell i en menor proporció de pedra calcària. L'amplària oscil·la entre 10 m a l'estrep oriental, 6 m a l'estrep occidental i 3,9 m sobre els arcs. L'estrep oest amida 6 m d'amplària i l'alçària i la longitud són indeterminades, per l'acumulació de terres i l'enjardinament al voltant d'aquesta part del monument. Als paraments s'hi observen fins a 17 carreus amb marques de les L[egio] IIII (Macedònica), L[egio] VI (Victrix) i L[egio] X (Gèmina) i es combinen els carreus plans amb d'altres amb encoixinat. A la cara sud hi ha una part reconstruïda en 1965. El paviment està format per una rampa de pendent suau. L'arc menor és apuntat, de 16,4 m de llum amb doble filera de dovelles l'amplada de la caixa del pont es redueix a 4,7 m. Entre aquest arc i l'estrep oest hi ha un arc de desguàs amb volta de canó. El pilar central és de factura gòtica i amida uns 6 m d'amplària i és de forma prismàtica. Aigües amunt té un tallamar angulós en forma de V i aigües avall hi ha un contratallamar arrodonit, en forma de U. El mòdul de les pedres emprades disminueix en guanyar alçària fins a rematar en una cornisa on recolzaria la cintra. L'arc central té una llum de 36,4 m fet amb formigó armat revestit amb carreuat i doble filera de dovelles. És de línies gòtiques i va ser bastit entre 1960 i 1962 per a substituir l'original, construït entre 1283 i 1295 i que va ser destruït en 1939 per l'exercit republicà en el decurs de la Guerra Civil Espanyola. És fet amb dues filades de dovelles i un gran arc de descàrrega a l'extradós. Sobre la clau hi ha una construcció en forma de templet amb coberta a dues aigües, que té com a funció la de compensar les empremtes dels costats. El pilar est amida 4 m per 5 m i és de fàbrica gòtica. Recolza sobre l'estrep d'època romana d'opus quadratum i una base reforçada en forma de ventall. A la cara nord hom pot distingir dos carreus decorats amb estries que procedeixen del desmuntatge del revestiment de l'arc honorífic. A continuació hi ha un arc de mig punt amb una rosca de dovelles, de 5,5 m de llum. A través seu només circularia l'aigua en períodes de crescuda ja que està elevat en relació amb la llera del riu per l'aflorament de vetes de llicorella. L'estrep oriental amida 10,7 m de llargària i s'adossa a la roca que delimita el Congost de Martorell que en aquest indret està tallat gairebé a pic. La seva fàbrica correspon majoritàriament a l'època romana, si bé hom documenta un bon nombre de reparacions. El mòdul de les pedres emprades a la construcció és més petit que l'utilitzat a l'altra llera del riu. S'hi documenten carreus encoixinats, i al menys tres carreus amb inscripció de les legions VI i IV. A la banda nord hi ha una estructura paredada inscrita al gruix del mur, rematada per un arc escarser que correspon a l'habitatge de la persona encarregada del cobrament del pontatge. L'arc honorífic per l'exterior només es conserva el nucli de opus caementicium a excepció d'alguns blocs dispersos de la base que encara romanen in situ o que van ser recol·locats en la restauració de 1933. Estava decorat amb lesenes d'angle, acanalades amb bases àtiques sense plint, col·locades en els quatre angles externs. Als angles interns del f'rrnix un segon ordre de lesenes, llises, simulava ésser el suport de la imposta de la volta. El cos central de la construcció descansava sobre un podi, delimitat per motlures. No disposem de dades per parlar de l'entaulament però les característiques del nucli en opus caementicium permeten pensar en un coronament sense àtic. Va ser desmuntat per aprofitar el material en la reconstrucció del segle XIII.

Observacions:

Història

El pont va ser construït per soldats de les legions III, VI i X, seguin una pràctica habitual en el món romà que confiava a l'exèrcit l'execució de bona part de les obres públiques. Aquestes unitats van participar durant el Principat d'August en les guerres càntabres i una vegada acabada la primera fase de la guerra la X Gèmina va fundar la ciutat de Mérida l'any 25 aC i després de finalitzada la segona fase van fundar Saragossa, l'any 19 aC i la de Barcelona va tenir lloc entre el 15 i el 10 aC. Aquesta política de fundacions de ciutats va comportar la reestructuració del territori de la Península Ibèrica i va fer necessària l'actualització de la xarxa viària per tal de garantir la rapidesa i la seguretat entre les zones litorals i interiors i és en el marc d'aquest programa que cal la construcció del pont, en un punt clau per anar cap a Tarragona, des d'on sortirien les rutes cap a l'interior. Així concs, la construcció se situa de manera àmplia entre els anys 16 i 5 aC i més probablement entre el 10 i el 5 aC. Desconeixem com seria el pont construït a l'època romana, del qual coneixem l'arc honorífic, els estreps d'ambdues ribes i el basament del pilar central. S'han realitzat diferents hipòtesis que oscil·len entre els 3 i els 7 arcs o bé que parlen d'una fàbrica mixta amb pilars de pedra i caixa de fusta, i amb la calçada horitzontal o amb una lleugera esquena d'ase. Tenim documentades reparacions els anys 1089, 1091, 1092 i 1143, probablement motivades pels efectes de les riuades sobre la seva estructura, que pobablement va acabar cedint, el cert és que el perfil tan característic que coneixem, en els trets essencials, és fruit de la reconstrucció de 1283-1295 quan es va refer tota la fàbrica que hi havia sobre la llera, de la qual només es va aprofitar algun tram per recolzar els fonaments dels nous pilars i els estreps, que amb diverses reparacions han arribat a nosaltres sense modificacions importants i es va desmuntar el folre de carreus de l'arc honorífic per utilitzar les pedres en la fàbrica dels pilars. A partir de l'any 1768 es duran a terme una sèrie de reparacions, motivades per l'estat precari en el que es trobava i per l'ús intensiu que es feia d'aquesta estructura per salvar el Llobregat, a la qual es van recreixer els perfils i es van abocar una gran quantitat de rebliments al seu interior per suavitzar el pendent i permetre la circulació de carruatges. Entre 1928 i 1932 el Sevei de Catalogació i Conservació de Monuments (actual Servei del Patrimoni Local de la Diputació de Barcelona) va fer diverses intervencions dirigides per Jeroni Martorell per tal consolidar i recuperar l'arc romà, al peu del qual s'havien acumulat més de 2,5 m de terra, en modificar el pendent de la caixa. L'any 1939, l'arc central va ser volat per l'exèrcit republicà en la seva retirada al final de la Guerra Civil Espanyola. Entre els anys 1961 i 1962 el SCCM sota la direcció de Camil Pallàs va reconstruir l'arc gòtic. En 1997 Pere Izquierdo va dirigir una excavació arqueològica que va permetre conèixer aspectes inèdits del pont com ara els murs de contenció a tocar de l'estrep est i cinc filades del basament de l'arc honorífic a tocar de la llera del riu, que romanien colgades pels sediments. Entre 1998 i 1999 va continuar la recerca arqueològica sota la direcció d'Isidre Pastor i d'Albert Martin.

Bibliografia

PÉREZ FARRIOLS, J., ET ALII. Catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals i disposicions de protecció per al POUM de Martorell. Ajuntament de Martorell i Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona. 2014.

